

GAZETA NARODOWA Y OBCA.

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. Tacit.

Z WARSZAWY WE SRZODE DNIA 25. MAIA ROKU 1791.

Po zagaieniu Sejsyi Seymowej d. 20. Maja, do dalszego decydowania opinii kommissyi skarbu koron: względem Starostw summowych, X. Koltatay Podkanclerzy koronny, składa podziękowanie J. K. Mci za konferowaną sobie pieczęć mnieyszą. — P. Marzałek seymowy ogłasza uczyniony, na sejsjach prowincjonalnych wybor osob, do examinowania czynności deputacyi zagranicznej, następujący. — Z prowincyi Małopolskiej obrany większością sekretnych wotów P. Soltyk poseł Krakowski; z prowincyi Litewskiej iednomyślnością P. Grabowski kracyczy Lit: P. Wolkowyski; z prowincyi Wielkopolskiej większością P. Szymanowski poseł Sochaczewski. Ci deputowani, wraz z deputowanym z senatu xciem kasztelanem Krakowskim wykonywają prawem przepisaną przysięgę. Przytępują stany do decyzji punktu piątego opinii kommissyi skarbowey względem summy 30,000. zł: na wfi Goniączyn czyli Golecin P. Miaszkowskiemu kasztelanowi Gnieźnieńskiemu służący. — Ta summa, z poczynionych reparacyi w wspomnionych wfiach wynikająca, większością *in turno* wotów głośnych 55. przeciwko 11. utrzymaną została. — Punkt szósty opinii skarbu koronnego, względem uchylenia summy 58,000. zł: na starostwie Stawiszyskim P. Łuby jenerał-majora, iednomyślną zgodą przyjęty został. — Co do punktu siódmego, względem dwóch summ, iedney 10,122. zł: pochodzący z zastąpienia długu przez osiadłość wfi Sobotki winnego; drugiey, 8,000. zł: w nadgrode za reparacyą teyże wfi: — stany seymujące, nie wchodząc w poznanie legalności tych summ, w iednę złączonych; ale mając wzgląd na cnotliwe urzędowanie na seymie 1775. P. Jerzmanowski, w terazniejszy seymie posła Łęczyckiego, jako dzierżyciela prawa do summ wzmiankowanych, iednomyślną zgodą ogólny kapitał w kwocie zł: 18,122; a summe prowizyina, wyrownywającą kapitalney, przez większość iednostayną wotów głośnych i sekretnych w liczbie 40. przeciwko 28. za należącą temuż posłowi, przyznały. — Sejsya solwowana na ponie-działek.

Na Sejsyi Seymowej d. 23. Maja, czyta P. Sekretarz punkt ósmy opinii kommissyi skarbu kor: względem summy 70,000. zł: na Starostwie Ostrowskim. — P. Sokolnicki poseł Poznański podaje projekt, który z poprawami iednomyślnie stany przyjmują w słowach. — Summe 70,000. zł: bez prowizyi na starostwie Ostrowskim za legalną U. Karlskiemu Podkomorzemu ziemi Rożańskiej. — *My Król za zgodą &c. przyznajemy, nie inaczej iednak, aż wprzod tenże wykona przed kommissyą skarbu Kor: przysięgę na tę rotę: iako wzwyż wspomniona summa nie jest mu w żaden sposób bonifikowana, że onemuż realnie ze skarbu Rzpltey przynależy się, i że prowizyi, ani przez siebie ani przez sukcesorów swoich żądać nie będzie, tudzież jako do należności oneyże papiery spaliły się.*

Punkt dziewiąty opinii kommissyi skarbu kor: nie uznawający za istotną summe zł: 154,367. P. Guroeskiemu na Starostwie Kolskim, gdy iednomyślności nie było, większością krefek 75. przeciwko 5. utwierdzonym został.

Wzięto potym do decyzji opinią kommissyi skarb: o lennościach, prawem 1775. w dziedzictwo zamienionych. — Punkt pierwszy — *Wieś Szanderowka w Woiewodztwie Kieleckim.* Opinia kommissyi skarb: zawiera się w tych słowach — *Konstytucya 1775. mylny zdaie się miała fundament wyroku swego, bo Ostrowski przez swoy przywilej miał tylko prawo do dożywotniej dzierżawy. Naywyższa zaś władza sądowi królewskiemu nakazała dla Ostrowskiego, toż samo przyznać prawo, które Fecko, nie przodek, nie cessionaryusz Ostrowskiego wyiedział. Rozdawnictwo lenności w koronie statut Alexandra 1504 wstrzymał; później nadane lenności następne konstytucye zniszczyły; nie mógł więc Ostrowski brać lenności. Konstytucya 1776. tit: = Kommissye i remissye = dozwoliła uciążonym obywatelom takowe dekreta w sądach królewskich podnosić; gdzie regula konstytucyą 1775. roku przepisana była. Mniema więc kommissya rzeczą słuszną, aby stany dozwolili oficyalistom skarbowym takową sprawę na nowo podnieść w sądzie królewskim. — Ta opinia kommissyi iednomyślnie przyjęta, oraz stosowne do niey wydane zalecenie od stanów. — Punkt drugi = *Dobra Miasteczko Szawolicha* = Gdy na opinią kommissyi skarb: zgoda nie zachodzi a z różności zdań, podają seymujący różne projekta, następuie turnus między dwiema pryncypalnemi projektami — jednym P. Sokolnickiego posła Poznańskiego, drugim P. Potockiego Marzałka W. Litt: — Większością wotów głośnych 51. przeciwko 27. a sekretnych 39. przeciwko 35. utrzymuje się projekt P. Potockiego Marzałka, którego rzecz — *Opinią kommissyi skarbu kor: względem dobr Szawolicha. My Król za zgodą &c. w ten sposób ułatwiamy: Ponieważ względem tych dobr trzy do rozpoznania zachodzą okoliczności: iakiey są te dobra natury? przez kogo z stron posiadane być mają? czyli też do skarbu Rzpltey należeć powinny? przeto tę okoliczność do rozpoznania sądowego i do rozprawy stron intereffowanych do sądów asesorskich posfinalną decyzją odsyłamy.**

Sejsya solwowana na dzień następujący.

Dnia 23. Deputowani od Trybunału głównego koronnego Xiądz Bilikiewicz Kanonik Kamieniecki, P. Karłski Deputat Kujawski, i Pienkowski Deputat Bracławski, mieli audyencyą u N. Pana; na której, w wyrazach pełnych wymowy i obywatelstwa, oświadczały J. K. Mci i stanom seymującym Imieniem tegoż Trybunału uznanie i posłuszeństwo dla ważney ustawy konstytucyi na dniu 3. i 5. maja zapadley, która bezpieczeństwo, równość, rząd wewnętrzny, powagę zewnętrzną i powszechną kraju całego szczęśliwość iak naygruntowniej zabezpiecza. P. Kanclerz W. K. odpowiedział od Tronu, iż J. K. Mśc z wdzięcznością przyjmują sentymenta Trybunału Kor: przez usta PP. Deputowanych, względem konstytucyi, wolność, rząd i szczęśliwość oyczyny zabezpieczającej; że przekonany już o sprawiedliwości, z którą Trybunał koronny wyroki swoje wydaie, Jego Królewska Mśc pewien jest, iż i dalej tymże przykładnym sprawiedliwości torem postępować będzie. Po tey odpowiedzi PP. deputowani do ucałowania ręki J. K. Mci przypuszczeni byli.

Z Wiednia d. 4. maja. Poseł nadzwyczajny Angielski Hrabia Eglin odebrał w tych dniach dwóch kuryerów; po przeczytaniu depesz, które mu przywieźli, wyjechał wraz do Włoch dla widzenia się osobiście z Cesarzem: lubo przy czynna podróż tej jest tajemna, domyślają się atoli, iż pomieniony poseł zapytał się ma Cesarza, jakie będą jego kroki w przypadku wojny między Moskwą i Anglią. Przed wyjazdem oświadczył Lord Eglin sługom swoim, ażeby się starali o inną służbę, jeżeli za sześć niedziel niepowróci. — Nadeszły także depesze z Berlina, które wraz do Cesarza odesłano. — Listy z Wołoszczyzny donoszą, iż Brailow coraz ścisley opasany jest od Moskali; że ci, zdobyli już trzy baterye, które Turcy wysypali byli. Obłożeni pokładają wielkie nadzieje w nadciągnięciu W. Wezyra, który sam przyścisnąć ma twierdzę tej na odcięcie. — Z Wenecyi mamy wiadomość, iż Imperatorowa Moskiewska negocjuje tam pożyczkę kilku millionow rublów. — Ze wszystkich prowincyi monarchii Austryackiej donoszą, iż urodzaje jak nayobfitsze okazują się; naystarsi ludzie nie pamiętają tak przyjemney i urodzayney wiosny. Cena zboża zniża się codziennie. — Z Szwajcaryi odbieramy wiadomość, iż Porta nalega u kongressu, ażeby negocyacye jak nayrychlej kończonymi były. Hrabia Esterhazy na zapytanie swoje żadney jeszcze nie odebrał wiadomości. —

Z Berlina d. 10. maja. Król odprawiał rewie gwardyi i regimentów stojących w Berlinie. P. Fawknier jadący z osobnym zleceniem od dworu Londyńskiego do Imperatorowej, po audyencyi z Królem puścił się dalszą drogą do Petersburga.

Z Hagi d. 10. maja. Twierdzą tu za rzecz nie mylną, iż ostatni kuryer, który przez Berlin do Kopenhagi pobiegł, powieść miał wiadomość, iż dwór W. Brytanii przyjmuje nakoniec plantę ugody przez Danią podarą, zwłaszcza, że Imperatorowa Moskiewska proponowane sobie przez sprzymierzone dwory ściśle statum in quo w żaden sposób przyjąć niechciała. — Listy z Wiednia donoszą, iż negocyacye w Szwajcaryi spieszniejszym postępią krokiem, i że podana przez Berliński dwór deklaracya, prędkiego podpisania pokoju spodziewać się może.

Z Kopenhagi d. 10. maja. Nadzieja pokoju w stronach naszych codziennie się powiększa, z Sztokholmu nawet donoszą, iż uzbrojenia się tam mniej są nagłe od wiadomości nadeszłej o prędkim przybyciu graffa Sztachelberga, niegdyś w Polsce posła nadzwyczajnego. Jeżeli pokoy nastąpi, Król Szwedzki incognito jechać ma do Londynu.

Z Rygi d. 11. kwietnia. Przyszła tu deklaracya Imperatorowej, mocą której bogactwa krajowe powiększone są 20. stą millionami rublów w papierowych pieniądzech; asygnacye, zamiast biletów na 50. i 100. rubli, jak dawniey, będą teraz dla większey wygody po 5. i 10. rubli.

Z Londynu d. 3. Maja. Parlament po przerwie, która z przyczyny świąt nastąpiła, dziś zebrał się pierwszy raz; lecz ani w wyższej ani w niższej izbie nie znalazła się potrzebna liczba reprezentantów do zaczęcia sessyi. — Dotąd trudności zachodzą w naznaczeniu następcy Xiążęciu de Leeds który złożył urząd sekretarza stanu, a to z przyczyny, iż przeciwny był wojnie z Moskwą; niechęci i spory między ministrami naszymi nie uspokoiły się dotąd. — Xiążę d'York syn królewski dawał w przeszłą sobotę śniadanie dla oficerów regimentu swego; pożegnawszy się potym z niemi równie iak z bracią, Xiążęciem de Wallis i Klarencyi, nazajutrz o siódmej z rana wyjechał do Berlina. — Jak o wojnie tak i o pokoju zarówno tu gadają; wyście atoli floty naszej na morze baltickie jest prawie nie wątpliwe. Wczoray Lordowie Admiralicji mieli sessyą, która przez cztery godziny trwała; wy-

stano wraz rozkazy do wszystkich prowincyi, ażeby werbunki spieszono, i aby flotta iak nayrychlej w zupełney była gotowości; ekwipaż Lorda Hood już odesłany do Portsmouth. — Towarzystwo osób, których celem jest starać się wszelkimi sposobami o zniesienie handlu niewolników, na sessyi swojej d. 26. przeszłego mieliaca ustanowiło publiczne podziękowanie P. Wilberforce, P. Litt, i P. Fox, za filne ich i pełne ludzkości mowy, które w tej okoliczności w parlamencie mieli. Rezolucya towarzystwa tego względem zapadłego w parlamencie prawa o handlu niewolników, drukowana jest we wszystkich tutejszych gazetach. — Wiadomości, które w niższej izbie uczyniono, względem handlu niewolników, znaczny wpływ mają w bankowych papierach; nayważniejszy zaś są następujące. — Liczba nieszczęśliwych murzynów, których rocznie wyprowadzają z Afryki, Anglii, Francuzi, Holendrowie, Duńczykowie, i Portugalczycy, jest taka. — Anglii wywożą ich do 38000. Francuzi 20000, Holendrzy 4000, Duńczykowie 2000. Portugalczycy 10000, razem 74000. — Wartość osad Angielskich w indyach zachodnich podana była w parlamencie; rachując niewolników wynosi do niesłychanej liczby 36. milionów 810,305. funtów szterlingów. Ludność w tych osadach składa się z 58, 353. obywateli białych i z 401684 niewolników, nie licząc tych, którzy uwolnionemi zostali. Co do wywozu towarów naszych do Afryki, deputacya wyznaczona tym celem następujące dała uwiadomienie. Miasto Manchester wysyła rocznie rękodziel swoich za 200000. funt: szter: Fabryka ta zaprzęta 18000. osób mężczyzn, kobiet i dzieci. Kapitał który przez fabrykę tę do cyrkulacyi wchodzi, wynosi około 300000. funt: szter: — W Birmingham pracuje blisko 5000. ludzi około broń, którą do Afryki wywożą. Niewolnicy przystawieni na wyspy nasze zachodnie, kosztują 28. milionów 491,955. funtów. — P. Fawknier wysłany od Króla do Petersburga, między innymi zleceniami ma i te, aby się starał Króla Pruskiego nakłonić, żeby nieprzyjacielskich kroków nie rozpoczynał jeszcze z Moskwą.

Z Londynu d. 6. maja. Parlament Angielski. Gubernator banku wraz z dyrektorami onego, mieli audyencyą u P. Pitt względem tylekroć wzmienionej już summy 500,000. funt: szter: które bank ministrowi bez procentu pożyczyl. Rozmowa trwała aż do 11. w nocy; rzecz jeszcze nieukończona; na tym tylko stało, iż materya odłożona do przyszłego zeyścia się Parlamentu. We czwartek P. Thornton wniosł, aby projekt względem ustanowienia kompanii, która osadę swoją ma nad rzeką Sierra Leona w Afryce, powtórnie był przeczytany. P. Gascogne sławny obrońca handlu niewolników, przeciwil się temu, utrzymując, iż ustanowienie to szkodę kompanii Afrykańskiej przyniesłoby mogło; że przed się biorący rzecz tę, mają w celu monopolium, nayniegodziwsze, i nayszkodliwsze ze wszystkich praw; że chcą sobie exclusive przywłaszczyć port nad uściem rzeki, a może i cła nakładać na przychodzące tam inne Angielskie okręty. P. Thornton zapewnił, że kompania nie ma w celu monopolium, co się w samym projekcie widocznie okazuje; że celem jej jest rozszerzyć handel wewnątrz Afryki, że mała część kraju, którą kupić zamysła, ledwie na 30. mil Angielskich (6. polskich) rozciąga się, i że każdemu zostanie wolne przez kraj ten przeyscie. P. Gascogne przestał na tej odpowiedzi, z warunkiem atoli, ażeby kompanii Afrykańskiej wolno było w tej mierze czynić przełożenia swoje.

Admiralicja wysłała do Portsmouth rozkazy, względem werbunku marytkow, też same rozkazy wydano do wszystkich portów i powiatów państwa całego. Wczoray w ogrodzie

dzie S. Jakuba, w kilku minutach zabrano kilkudziesięć prożniaków, do służby morskiej; jeżeli wszędzie z takim pośpiechem werbować będą, flotta w kilku dniach zupełnie uzbrojoną zostanie. Okręty pod admirałem Hood będące, na dzień 14. zgromadziły się. Sam admirał rozwija banderę swoją na okręcie *Victoria*; wszyscy oficerowie na okrętach swoich nocować muszą. — Z *Filadelfii* donoszą: iż prezydent kongresu P. Washington oświadczył: iż negocjacje względem handlu między Anglią i Stanami zjednoczonymi, dotąd nieskutecznymi były. *Indyane* od zachodnich granic zjednoczonych prowincji, srodze są niepokojni; przez poczynione między sobą związki, tak się strasznymi stali, iż rozumieją, że sam Generał Washington z wojskiem przeciw nim czynić będzie. — Lord Grenville otrzymał pieczęć sekretarza stanu przy departamencie zagranicznych interesów, o czym wraz uwiadomiono wszystkich obcych ministrów. Mówią, iż Król Szwedzki wkrótce do Londynu przybyć ma.

Z Rzymu d. 29. Kwietnia. Królestwo obojga Sycylii obeyrzawszy wspaniałe stolice tutejszey ciekawości, wychcieli nazad do *Neapolu*; przez cały czas pobytu swego, przyjmowani byli tak od oycy s. iako też i od przedniejszych tu panów, z największą wspaniałością. Przy odjeździe, następujące od oycy s. odebrali podarunki: dwa obrazy z mozaiki, jeden wyrażający kościół *Minerwy*, drugi *Coliseum* w ramach z pozłacanego spiżu. Dwa obrazy szpalerową robotą, jeden wyrażający *N. Pannę* z *P. Jezusem* według oryginału *Carlo Maratti*, drugi podobny z oryginału *Carlo Cignani* w kosztownych ramach: dwie skrzynki obite aksamitem karmazynowym z galonami złotymi, w jednej z nich ciało S. *Pacyfika*, w drugiej S. *Chrystyny*, męczenników. Drugie dwie szkatułki napelnione *Agnus Dei*. Widoki Rzymu przez *Piranesi*. Wszystkie tomy kopersztychów wyrażających *Museum Pio-Clementinum*. Samey zaś królowy ociec s. darował różę złotą w bogatym zamknięciu, i paciorki z *lapis lazuli* na złotym łańcuchu, a zamiast metaliku kamień rznięty czyli *Camée*, otoczony dużymi brylantami, i breve z indulgencją. — Król Jmć *Neapolitański* między pierwsze państwo, tudzież osoby, które do dworu jego były przydane, rozdał 17. tabakierek z brylantami i perłami, 6. brylantowych pierścieni, 6. zegarków z brylantami i krzyż z brylantami i szmaragdami. Na dwor zaś oycy s. tudzież na ludzi państwa u których bywał, wydał 3,562. czerw: zł:

Z Paryża dnia 2. Maja. Zgromadzenie narodowe czyli sejm Francuzki.

Na sefsyi d. 25. Kwietnia, Czytano smutne wiadomości z wyspy *St. Domingo*, na której w mieście *Port au prince*, gdy eskadra pod Kommandą P. *de Village* wysadziła na ląd dwa regimenty *Artois* i *Normandie*, grenadyerowie tych że oburzeni na P. *Maudait*, pułkownika regimentu *Port au prince*, w zamieszaniu ztąd urosłym, tegoż P. *Maudait* zabili. Po czym urząd municypalny tamieczny, *Te Deum* śpiewać kazał i spokojność przywrócona została — Na sefsyi d. 26. za wnioskiem P. *Rabaud* roztrząsano i odłożono do piątku decyzją, czyli asygnaty od 2000. liwrow, na małe asygnaty 5liwrowe przerobione zostaną? — Deputacya od urzędu municypalnego Paryża oznajmuje: iż w nim spokojność wprawdzie przywrócona, ale że konieczne potrzeba zagrozić zbytney rozwiązości pism drukowanych, które już mordercy i pożary pospólstwu doradziły. Tę petycją do Deputacyi konstytucyjney odesłano — Na sefsyi d. 27. uchwalono: imo. iż ministrowi wojennemu, wydano będzie 542,584. liwrow, na zaciąg i oporządzenie 18,828. ludzi, i 2,448. koni, potrzebnych do skompletowania wojska regularnego. 2do. 462,000. liwrow na sprawienie rynsztunku: 3tio. 151,200. liwrow na wozy. 4to. 4. miliony na reparacyę fortecy. 5to. 166,000. liwrow na żołd wzmienionych ludzi. — Na sefsyi d. 28. P. *Montmorin* donosi: iż minister *Hiszpański* z rozkazu dworu swego, oświadczył mu: że Król *Hiszpański*, lubo zawsze przyjaźni Królestwu *Francuzkiemu*, przedsięwziął jednak w prowincjach *Katalonii* i *Arragonii* wyciągnąć kordon, na zapobieżenie przechodom nieznajomych *Francuzów*, i wstrzymanie wszelkiej dla *Hiszpanii*

niebezpieczney komunikacyi. Zaczem P. *Montmorin* żądał od *Hiszpańskiego* dworu, ażeby handel między dwoma dworami nie był wstrzymywany; co przyobiecano — Każdemu z dzieci marszałka *de Löwendal* 100,000. liwrow wypłacić nakazano. — Na sefsyi d. 29. po wielu sporach uchwalono: iż oficerowie, unter-officerowie, i żołnierze w czasach wolnych od służby wojskowej, równie z innemi kraju obywatelami, mogą być przytomni na wszelkich zgromadzeniach, które się spokojnie i bez broni zbierają w tych miejscach, gdzie oni garnizonem stoją. — Na sefsyi d. 30. liczne wszczęły się spory, nad wrzuconą kwestyą, czyli *Awenion* i *Hrabstwo Wenezańskie*, do *Francyi* przyłączone być mają, a papieżowi indemnizacya ofiarowana? ale nie przyszło do decyzji. P. *Montmorin* doniósł deputacyi dyplomatycznej, iż *Francya* ściągnęłaby sobie wojnę, gdyby te dwie krajiny do siebie przyłączyć chciała, gdyż między innemi *Anglią* na to nie pozwoli — Rozmaite pensye dla inwalidów służby morskiej wyznaczono. — Na sefsyi d. 1. maja doniesiono, iż w tym tygodniu znowu za 10. millionów asygnatów spalonych będzie, i że w tedy summa spalonych asygnatów 100,000,000. wyniesie: względem fabrykacyi małych asygnatów od 5. liwrow, jeździe decyzją odłożono.

P. *de la Fayette* odebrałszy od 59. batalionów gwardyi narodowej przyśięgę posłuszeństwa, nakoniec d. 27. kwietnia przyjął znowu kommandę; będąc wprzód mocno o to nalegany, poszedł na ratusz, gdzie miał następującą mowę, której tylko połowę zdołał powiedzieć, z przyczyny powstałej wrzawy, dla której osłabł, i do domu zanieśionym został. Mowa ta jednak drukiem ogłoszona była.

„Przychodzę do domu powszechnego, w którym liczne wspomnienia powstają w umyśle moim, doświadczając ostatnich dowodów waszey dla mnie przychylności, a to z czułością, serca, którego pierwszym szczęściem jest, służyć narodowi, drugim zaś być od niego kochanym, i które jest zadziwione ważnością przywiązywaną do jednej osoby w kraju wolnym, gdzie nie ważnym być nie powinno, tylko samo prawo. Gdyby na żal, który Wpanowie i gwardya narodowa z przyczyny oddalenia mego okazać raczyliście, wolno mi było, słuchać tylko uczucia wdzięczności i rozrzewnienia; posłuszeństwo dla ich żądania, byłoby jedyną moją odpowiedzią. Lecz gdy w postępkach moich nie słuchałem żadney osobistej pobudki, równie też, wśród poruszenia i niepokojności, w której dzisiaj znajdujemy się, żadna skłonność osobista przedsięwzięciem moim kierować nie będzie. Nie sądzę, ażeby gwardya narodowa, której znaczna większość zawsze nieprzyłtemną była oblaką, niom ducha rozwiozłości i partyi, mogła teraz obojętnie paść na to, co zrażenia mego było przyczyną. Władze konstytucyjne znieważone, rozkazy ich wzgardzone, siła powszechna użyta przeciwko wykonaniu prawa, którego fraż jest jey powierzona. . . . tu hałas wszczęły przez część przytomnych, przerwał głos P. *la Fayette*, który żywo czuł na wszystkie nierządy iakich był świadkiem, osłabł.

„Jeślibyśmy obywatelami, iścieśmy wolnemi, lecz bez posłuszeństwa prawu, nie będzie tylko zamieszanie, anarchia i despotyzm; a jeżeli ta stolica, w której się urodziła rewolucya, zamiast wspierania przez światło i uszanowanie swoje tych, którym władza narodu jest powierzona, pierwszą nieposłuszeństwem okazywać będzie, już przestanie być przykładem *Francuzów*, i może stać się ich postrachem. Jednak w tkliwych dowodach uprzejmości, które odebrałem, nadto wiele uczyniono dla mnie; nie dosyć jeszcze uczyniono dla prawa. Przekażę się z nazywłym uczuciem, iż towarzysze moi kochają mnie; lecz dotąd nie wiem jeszcze, jak dalece kochają wszystkie prawidła, na których jest wolność zasadzona. Składam tu to szczere wyznanie moje: chcecie dać je poznać gwardyi narodowej, której dowody przyjaźni, z największą odebrałem czułością, dla której będę zawsze bratem, równie przywiązany jak wdzięczny; wyznaię, iż chcąc iey przewodzić, potrzeba mi było być zapewnionym, iż ona jednomyślnie nie jest przekonana, że los konstytucyi zawisł od wykonania prawa, które jest jedynym panem wolnego ludu; że wolność osob, bezpieczeństwo własności, wolność myślenia, uszanowanie dla wszelkiej władzy prawnie oddanej, są dla niej bez żadnego wyłączenia równie święte jak dla mnie. Nie tylko odwagi i czułości nam potrzeba, ale także jednomyślności w prawidłach, które tu przekładam; i sądziłem, sądzę jeszcze, iż konstytucya, lepiej będzie usłużona, przez oddalenie się moje, którego dałem przyczyny, aniżeli przez dogodzenie wezwaniu, które mi uczynić raczyliście.”

Z Paryża dnia 6. Maja. Zgromadzenie Narodowe
czyli Sejm Francuzki.

Na sessyi d. 2. maja powtórnie roztrząsano, czyli *Awenion* ma być przyłączony do *Francyi*. P. *Montclar* sławny adwokat przeszłego parlamentu d' *Aix* napisał i przyśłał Panu *Goupil* dzieło obszernie, w którym dowodzi, iż pretensye *Francyi* na *Awenion* i hrabstwo *Wenesenjskie*, są sprawiedliwe. Z tego dzieła P. *Goupil* rozmaite czytał dowody; decyzja nazajutrz odłożona — Na sessyi d. 3. P. *Voïdel* donosi: iż deputacya indagacyina wynalazła i przytrzymać kazała całe towarzystwo, fałszujące asygnaty; z których szczęściem jeszcze się nie po kraju nie rozeszło. Zgromadzenie kazało tych fałszerzów w więzieniach paryża osadzić. — Dalsze roztrząsanie względem *Awenionu*. X. *Maur* P. P. de *Clermont* — *Tonnere* i *Cazals* obszernie dowodzili, iż nieśluszną byłoby rzeczą uznać przyłączenie jego do *Francyi*. Wielu innych odpowiadających im, i broniących ich zdania, mówiło; i sessya do w puł do 11. w noc trwała. — Na sessyi dnia 4. dalsze roztrząsanie tejże materii i nakoniec taka propozycja uformowana = Czy ma być przyjęty lub odrzucony pierwszy artykuł projektu deputacyi, który stanowi: iż *Awenion* i hrabstwo, są właściwą częścią państwa Francuzkiego? — 316. głosów utrzymywało: iż ten artykuł ma być przyjęty; lecz 497. głosów odrzuciło go. — Na sessyi d. 5. w dalszym ciągu tejże materii uchwalono, iż deputacya konstytucyjna i dyplomatyczna, mają względem *Awenionu* ułożyć inny projekt do deliberacyi zgromadzenia. — Czytano list, który P. *Montmorin* do tutejszego nuncjusza papieżkiego w tych słowach pisał: — „Przełożyłem Królowi odpis oycy s. na „list, w którym mu Król oświadczał, iż kardynał *de Bernis* odwołuje. Król Jmć dostrzegł z zadziwieniem, z tej „odpowiedzi, iż papież zdaje się wyrażać, jakoby żadnego „*Francuzkiego* posła przyjąć nie chciał, któryby przyśięgę, „wszystkim urzędnikom publicznym nakazaną, przez dekret „zgromadzenia narodowego, sankcyonowany od Króla, bez „żadnego warunku wykonał. Król, woli raczy wierzyć „jeszcze, iż to nie było prawdziwą myślą oycy s., boby to „tyle znaczyło, jak gdyby wszelkie obcowanie między sto- „licą s. a monarchią *Francuzką*, zupełnie zerwane być mia- „ło; a takowey żądzy oycy s. Król, jak będzie mógł nay- „dłużej, nie da wiary. Gdy przyśięga bez żadnego warun- „ku wszystkim urzędnikom publicznym jest przepisana, za- „tym wszyscy posłowie *francuzcy* u obcych dworów, konie- „cznie wykonać ją muszą. Król niemógłby ich wysłać do „papieża, gdyby ten, poczytywał przyśięgę za prawo „do nieprzyimowania onych; a wtedy godność narodu i „Króla, nie dozwoliłaby więcej, ażeby nuncjusz papieża „w paryżu zostawał. Oycie s. zważy w swojej mądrości „skutki, któreby z takiego rzeczy układu w teraźniejszych „okolicznościach wynikać mogły, i w ten czas musiałby „uznać, że sam je sprawił. Jeszcze muszę przydać uwagę, „iż byłoby bardzo nadzwyczajną rzeczą, gdyby papież „chciał sądzić, że może zatrzymać przy sobie, *zawiaduiq- „cego interessami* (*chargé d'affaires*) który przyśięgę wyko- „nał, ale nie może przyjąć takiegoż posła. Król zatym ro- „zumie, że odpis papieża nie ma rzeczywiscie tego zna- „czenia, które z pierwszego weyrzenia okazywać zdaje się, „i to zawsze jeszcze rozumieć będzie; chyba gdybyś Wpan „był umocowany dać jemu względem tego takie oświece- „nie, któreby sądzenie jego odmieniło. Wszakże Król Jmć „przez wzgląd dla oycy s. i przez osobisty szacunek dla „Wpana, wstrzymał jeszcze wyjazd P. *Segur* do *Rzymu*, i „czeka odpowiedzi Wpana, nim przedsięwzięcie rezolucyą „stosowną do godności narodu.”

Już obydwa *breve* papieża, pierwsze, do przeszłych arcybiskupów, biskupów &c. drugie, adresowane do całego duchowieństwa i ludu *francuzkiego*, z napomnieniem i obietnicą exkommunikacji, jeżeli za 40. dni nie odwołają przyśięgi; są tu ogłoszone. Zdać się nie poietarzczą, dla czego dwór *Rzymski* z taką opieszałością i tak wątpliwie dotąd postempował. Gdyby te 2. *breve* przed 3. miesiącami wydane zostały, mogłyby tu sprawić jakie wrażenie, a może i niektóre modyfikacye w przyjętym układzie rzeczy duchownych przynieść. Teraz zaś całe przeciwne wrażenie uczyniły, i stały się przyczyną zapędów nieprzystoynych i zuchwałych. Gdy pospolstwo pierwsze *breve*, kilką dniami przed drugim wydane, odebrało; nayprzód toż *breve* publicznie w pałacu *Royal* spaliło; daley zgromadziwszy się w miejscu przy tymże pałacu, nazwanym *Caveau*, samemuż papieżowi proces uformowało, i wyrokiem swojego sądu, osobę ze słomy zrobioną a wyrażającą jego, na spalenie skazało. Który wyrok rozdrażnionego i zapamiętałego ludu natychmiast w ogrodzie pałacu *Royal* skutecznym został: wprzód temu posładowi włożywszy w jedną rękę miecz goły, w drugą *breve* wymienione, i napisawszy na czele *Fanatyzm*, a z tytu *Woyna domowa*.

Konieczna wypadła potrzeba, ażeby zgromadzenie narodowe iakąkolwiek rezolucyą względem *Awenionu* i hrabstwa *Wenesenjskiego* przedsięwzięło; gdyż w tej małej krainie woyna domowa z całą wściekłością i wszelkimi zbrodniami towarzyszącemi iey wszczęła się i coraz więcej ją trapi. *Awenionczycy* żądający koniecznie być wcielonymi w monarchią *Francuzką*, po długich kłótniach, po rozmaitych utarczках z obywatelami miasta *Carpentras*, wiernymi stolicy *Rzymskiej*, nakoniec toż miasto formalnie oblegli, i przeciwszy wody do miasta bieżące, szturm dwa razy przypuścili i do trzeciego przygotowania czynią. Tym czasem dekret zgromadzenia dnia 4. zapadły nie podobał się tutejszemu ludowi, złożył przyczynę jego na arystokratów, i radby ich wszystkich wywieszać. P. *Fleurieu* minister morski złożył swoy urząd, i napisał list bardzo czuły do Króla, w którym wyraża, iż ani siły, ani zdrowie, ani pojęcie moralne jego wystarczyć nie zdołają na zawiadywanie służby morskiej, gdy do jey departamentu, zgromadzenie narodowe teraz przyłączyło osady *francuzkie*. — Nuncjusz papieżki jeszcze się tu znajduje, lecz od kilku dni nie pokazał się u dworu. Opuścił dom swoy, lękając się zapędów pospolstwa, i mieszka w niewiadomym miejscu.

Dalszy ciąg Ustawy Rządowej.

„Każdy Król wstępując na Tron, wykona przyśięgę BOGU i „Narodowi, na zachowanie Konstytucyi niniejszey, na *Pałta „Conventa*, które ułożone będą z dzisiejszym Elektorem Sakim, „iako przeznaczonym do Tronu, i które, tak iak dawne, wiązać „go będą.
„Osoba Króla jest święta, i bezpieczna od wszystkiego.
„Nie sam przez się nie czyniący, za nic w odpowiedzi Narodowi „bydź nie może. Nie samowładzą, ale Oycem i Głową Naro- „du bydź powinien, i tym go Prawo, i Konstytucya niniejsza „bydź uznaie i deklaruie.
„Dochody tak, iak będą w Paktach Konwentach opisane, „i Prerogatywy Tronowi właściwe, niniejszą Konstytucyą dla „przyszłego Elekta zawarowane, tkniętami bydź nie będą mogły.
„Wszystkie Akta Publiczne, Trybunały, Sady, i Magistratury, Monety, Stęple, pod Królewskim isć powinny Imieniem.
„Król, któremu wszelka moc dobrze czynienia zostawiona bydź „powinna, mieć będzie *Jus agratiandi* na śmierć skazanych, prócz „in *Criminibus Status*. Do Króla rozrządzenie naywyższe słu- „mi zbrojnymi Kraiowemi w czasie Woyny i nominowanie Kom- „mendantów Woyska należeć będzie, z wolną atoli ich odmianą „za wolą Narodu. Patentować Oficyerów, i mianować Urzędniki „podług Prawa niższego opisu; Nominować Biskupów i Senato- „rów, podług opisu tegoż Prawa, oraz Ministrów, iako Urzędników „pierwszych Władzy Wykonawczyey. Jego będzie obowiązkiem.
(reszta potym.)